

බලවේ එහිනි ය. මහ ඉතා මාද ලෙස ඇතේ කමුම්ල සිප ගත්තේ ය.

"තැනක් යු අමා.." මහු පහත් නවින් කීවේ ය.

"ඇයි..?" ඇ ඇසුවා ය.

"අර ගහ ළඟින් තවත් ගහක් ජේන්ට් කළා ට.." මහු කීවේ ය. "... දැන් මට හිතෙනවා මේ ජේන්ට් එක අංග සම්පූර්ණයි කියලා.." මහු ඇතේ දෙදරෙන් අල්ලා ඇය තමා දෙසට හරවා ගත්තේ ය. මහුට මුහුණ ලා සිටිගත් ඇතේ දීප්තිමත් දෑස් තුළට එහි බලල මහු ඉතා මාද ලෙස ඇය වැළඳ ගත්තේ ය. මහුගේ පපුවරෙහි සිය හිස සහවා ගත් අමන්දි දෑස් පියාගන්නා ය. ඇතේ කෙස් කළඹින් ඇඳි ආ පිච්ච මල් සුවඳ මහු මහත් සතුටකින් විඳ ගත්තේ ය.

"මට මයා ගැන ආවිමබරයි අමා.. මයා දක්සයි.. මං හිතුවට වඩා දක්සයි.." මහු මිමිඟුවේ ය. ඇ හිතවිට ම මහුට ඇහුම් කන් දුන්නේ ය. මහුගේ හඳ නැසෙනා සියුම් රාවය අතරේ ඇයට සිහිනයකින් මෙන් මහුගේ වදන් ඇසුණි. "... පුංචි කාලයකදී මයා වෙන අයට ලංවෙන්නවත් බැර නරම් දුරක් ආවා.. ඒක මයාගෙ දක්ස කම.. මයා දක්ස ශිෂ්‍යාවක්.."

"ඒක ගුරුකමාගෙ දක්ස කම.."

"නැත අමා.. මං කළේ මයාට පුංචි මග පෙන්වීමක් විතරයි.. මගෙම ගුරුවරයෙක් මයා වගේ දක්ස ශිෂ්‍යාවක් ගැන ආවිමබර වෙයි.. මයා ඊයෙ ඇහුව හේද මගේ අල්ලිනා කවිඳ කියලා.. අර දුසිමෙන් කියන ගුරුවරයා හංගෙන හිටියා වගේ මට මගේ හිත හංගෙන ඉන්න බැහැ අමා.. මං ඒ තරම් ශක්තිමත් නැහැ.. මං අද කියන්නම්.. මවි.. මං ආදරය කරන අල්ලිනා කෙනෙක් ඉන්නවා.."

අමන්දි හිස මසවා මහුගේ මුහුණ බලලවා ය.

"කියන්න එපා..." ඇ මිමිඟුවා ය.

"ඇයි..?"

"කියන්න එපා.." ඇ හටහන් කීවා ය. මහු හෙල සුසුමේ උණුසුම ඇයට දැනුණි. මහු ඉතා සිරුවෙන්න ඇතේ නළලන හාදුවක් තැබුවේ ය. දෑස් පියාගන්වනම ඒ උණුසුම විඳගත් ඇය මහු වෙතින් මිදී සිතනම දෙසට හැරුණා ය.

"මං ආසායි දියපාරට සිත් එකක ජේන්ට්ට එකක් කරන්න.." හැඟීම් එකකේ කරගන්නට මොහොතක් හිතවඩ සිටි අමන්දි කීවා ය.

"ඒක හොඳ අදහසක්.. ඒත් අමා අපි ඒක පොඩ්ඩක් කල් දාමු.. අද අපට වෙතින් වැඩක් හියෙනවා.." මහු ඇතේ පිටුපසින් පැමිණ දෙදර මත දැන් තබා ගත්තේ ය. "... අපි අද ගමනක් යන්න ඕනෙ.. ඊක දවසක් ඉඳන් යන්න තිබුණා ගමනක්.. තවත් පමා කරන්න බැහැ.."

"කොහෙද..?"

"මේ ළඟ හියෙනවා ආරණ්‍ය සේනාසනයක්.. එතන වැඩ ඉන්නවා සුමන කියලා හාමුදරු නමක්... සුමන හාමුදරුවෝ ගිහි කාලෙ මගේ ලොකු අප්පච්චි.. අපේ පරම්පරාවේ වෙදකම දැන් දන්න එක පුතුණා කළ ඒකම එක්කෙනා උනාවනනේ.."

අමන්දි ඇදේ කෙළවරක වාඩි වුවා ය. කාමරයේ වූ ඒකම පුටු ඇඳ අසලින් තබාගත් විශ්ව ඇයට මුහුණ ලා වාඩි වූයේ ය.

"ඒක රාජසිංහ රජවරුන්ට පවා වෙදකම් කළ පරම්පරාවක්... රජවරුන්ට දොස්තර කෙනෙක්ගෙන් බෙහෙත් ගන්න පටන් ගත්තම ඒ වෙදකා හෙමින්ම රජවරුන්ගෙන් ඇත් වුණා.. ඒ පරම්පරාවේ සියලු වෙද රහස් අතින් අත ඇවිත් දැන් හියෙන්නෙ සුමන හාමුදරුවන් ළඟ.." මහු ඉදිරියට නැවී ඇතේ දැන් අල්ලා ගත්තේ ය. "... මං හිස සුමනෙ ඇවිත් සුමන හාමුදරුවෝ හමුවුණා අමා.. උන්වහන්සේ කීව්වා මයා එක්කගෙන එන්න කියලා.."

අමන්දි සිය දෑත් අල්ලාගෙන සිටි මහුගේ දෑත් තදින් මීරිකා ගත්තාය.

"මට පීවිනේ ගැන අලුත් බලාපොරොත්තු දෙන්න එපා විශ්වා.. මං දැන් හිත හදාගෙන ඉන්නේ.. ආයෙමත් සැරයක් පීවිනේට ආදරය කරන්න මට උගන්වන්න හදන්න එපා.. දෙවෙනි සැරේකට හිත හදාගන්න මට බැරවේවි.." ඇ මහුගේ මුහුණ දෙස එක එල්ලා බලා කීවා ය.

"මං හමදාම මයාට කීවිට දෙයක් අදත් කියන්නම් අමා.. පීවිනේ ලේසියෙන් අතඇරලා දාලා යන්න හිතන්න එපා.. එහෙම කරන්න මයාට අයිතියක් නැහැ.. ඒ මයා හිසා නෙවෙයි.. මයාට ආදරය කරන අය හිසා.. ආත්මාර්ථකාමී විදිනට පැනලා යන්න හදන්න එපා.." මහුගේ පහත් නව ඇතේ සවිත් පීඩාවට පත් කළේ ය. ඇ ඉදිරියට නැවී මහුගේ දෑත් මත සිත මුහුණ තබා ගත්තාය. ඇය සිහින් නවින් ඉඹි බිඳිනු මහුට ඇසුණි. ඇතේ කළුප බිඳ වල උණුසුම මහුගේ දෑතට දැනුණි.

"මං මයාට ලේසියෙන් හැලලා යන්න දෙන්නෙ නැහැ මගේ අල්ලිනා.." මහුගේ ආදරණීය හඬ ඇයට ඇසුණි. "... පීවිනෙ කියන්නෙ කොයි තරම් කටුක වුණත් සුන්දර දෙයක්.."

මතු සම්බන්ධයි

ශ්‍රීලාල් ගේ කොළම

පුනරාගමනය සහ උත්ථානය ?

ගෙවුණු සැප්තැම්බර් මාසය අපේ රටේ බොදු බැතිමතුන්ට සුවිශේෂී මතකයක් ඉතිරි කළ මාසයක්. කපිලෙට්ස්නු පුරයෙන් වැඩම කළ සර්වඥ ධාතු සියැසින් දුක බලා වන්දනා මාන කිරීමේ අවස්ථාවක් රාජ්‍ය අනුග්‍රහයෙන්ම මවුලට ලැබීම ඊට හේතුවුණා. ඉන්දියාවෙන් සර්වඥධාතු වැඩමව්‍යාගෙන ආව ඉවත් යානය ළඟටම ගිහිල්ලා හිස මුදුනට ගිවුවා සර්වඥධාතු පිලිගත්තේ ජනපති මහින්ද රාජපක්ෂ මහත්තයා. ඊට පස්සේ රට පුරා තැනින් තැන සර්වඥධාතු පුද්ගලයන් පැවැත්වුණා. බොදු බැතිමතුන් දුස දහස් ගණනක් මේවාට සහභාගි වුණේ උතුරා යන සර්වඥවන්. පිරිසර පළාත්වල ධාතු පුද්ගලයන් පෝලිම් හැරැස්ම හත අට දුරට විහිදුණා. සර්වඥධාතු වන්දනාවට ලැබෙන අති දුර්ලභ අවස්ථාව එක්ක තත්තම දවසක් දෙකක් මේ පෝලිමක හිටගෙන ඉන්න එක අපේ බොද්ධයන්ට ඒ තරම් ප්‍රශ්නයක් වුණේ නෑ. රටම බොදු බැතිමත් ඇළලුණා. 'දුසම අන්ධ වියෝවඳ තාත්තා කෙනෙක්' සැපයුම් ගණනක් දිග පෝලිමක ඇවිත් සර්වඥධාතු දුක බලා වන්දනා කළ සිදුවීමක් කිසියම් එර.එමී. නාලිකාවක සජීවී විස්තර විවාරක මහත්තයෙක් හැඟීම් බරව කියනවා මටත් අනන්ත ලැබුණා. පිරිනිවන් පෑ බුදු ගිමියන්ගේ දේශය ආදානමයෙන් පසු ධාතු ඉතිරි වුණ ආකාරයත්, ඇතැමෙක් ධාතු සොරකම් කළ ආකාරයත් අතිශයම ධාතු බෙදාදාන-දානත් ආකාරයත් විස්තර කෙරෙන ධර්ම දේශනාවක් අනන්ත ලැබුණේ 'බොද්ධයා' ඉවත් විඳිල නාලිකාවෙන්.

කොළඹ හුණුවිටයේ ගංගාරාමයේ ධාතු පුද්ගලයන් පැවැත්වුණ දවස්වල අපේ ගෙදරත් සැරිත් සැරේ කණු කණුවත් මේදි වුණත් ගෙදර ඇත්තන්ට ඒ මනා ප්‍රකාශනයට දායකවෙන්න අවස්ථාවක් හදලා ලෙන්න මට බැරවුණා. අල්ලු කෙරු කාන්ති අක්කලා ධාතු වන්දනා කරලා ඇවිත් අපේ ගෙදර අයත් එක්කත් විස්තර කියලා තිබුණා. හැබැයි සර්වඥධාතු හරියට පෙනුණේ නැතිල. ලෝක ආවරණයක් ඇතුළේ තිබුණා කටුවුවේ තැන්පත් ධාතුචන්දනේලා බලන්න තිබුණේ කුඩා ගිල් කියසක් ඇතුළේල.

ධාතු පුද්ගලයන් අවසන් වුණේ කැළණි විහාරයෙන්. විහාරධිපති, කැළණිය විශ්වවිද්‍යාලයේ පාලි හා බොද්ධ අධ්‍යයන අංශයේ මහාචාර්ය පොල්වත්තේ සංසාරකීන ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබුණේ කැළණි විහාරයට සර්වඥධාතු වැඩම කිරීම බුදුනාමුදරුවෝ නැවත වරක් කැළණියට වැඩම කලා හා සමාන බවයි.

* * * * *

දුකක තුනක පුද්ධිය ඉවර වෙලා දැන් වසර තුනක්. ජන විචිතය සාමාන්‍ය අතට හැරලා. සමකාලීන සමාජය විග්‍රහ කරන සමහරු නම් කියන්නේ දැන් ශිෂ්ඨාචාරය ආපස්සට ගමන් කරන්න පටන් ඇරඹල. එහෙම කියන එක කණ්ඩායමක් තමයි හේතුවාදියේ. ශ්‍රී ලංකාවේ හේතුවාදියේ සංගමයේ නායකවරුන්වසා කලක් ලංකාවේ වාසය කළ ඉන්දියානු ජාතික ජීවුනම් ටී කොවුර්. දුකක කියසකට පෙර මහතිය කොවුර් සති කියසකට කලින් හැටන්ත් පාද්වරුනු වුණේ අනපේක්ෂිත ආකාරයෙන්. මහතිය විශ්වාසයන්ට කොවුර් රුචියල් ලක්ෂයකින් කළ අභියෝගයක් මහුගේ අනුප්‍රාප්තිකයන් රුචියල් ලක්ෂ 11ක ලක්ෂ්‍යවකට හටගත සමාජගත කලා. කිසිවෙකුට ඉපිත බලයෙන් කාර්යය කළ නැති නම් කරලා පෙන්වන්න. (කොන්දේසි සහිතයි) අපි ලක්ෂ 10ක් දෙනවා. අන්ත ඒ මුදල ගෙයකටත් අඩු නැතිව 'ලක්ෂි' පත්තරේ කර්තෘ අතට දිලා හියනවා. මේ අය කීවා.

කොවුර් ජීවත්වෙලා ඉන්න කාලේ මේ අභියෝගය කලාම ඒක පිලිගන්න කටුවත් ඉදිරිපත් වුණේ නෑ. ඒත් මේ සැරේ එහෙම නෙවෙයි. දේවාලවල කපු මහත්තුරු කිය දෙනෙත් කොළඹ මහජන ප්‍රස්ථානල ශ්‍රවණාගාරයේ තිබුණ හේතුවාදියේ රුචියල්ලා ප්‍රසිද්ධියේම මේ අභියෝගය බාරගන්න. හැබැයි ඒ අයට ශිල්ප කටුවත්ත වචනේ අවස්ථාවක් ලැබිලා නෑ. හේතුවාදියේ කියන්නේ අභියෝගය පිලිගන්නට කොන්දේසි සම්පූර්ණ නැති හිසා අවස්ථාවක් දෙන්න බැර කතාවක්. මේක මතු සම්බන්ධයි. බලමු මොකද වෙන්නේ කියලා.

මය අතරේ මට අහමිබෙන් හම්බවුණා 1974 අප්‍රියදේ (කොවුර් මෙරට ජීවත්ව සිටියදී) ප්‍රකාශයට පත්කළ පොතක්. නම 'හේතුවාදි සංදේශය' පාඨක මඹ වචනුවෙන් මේ උපුටා දැක්වීම ඒ පොතෙන්.

වරක් මගේ ලේඛයක් සමග 'මම උතුරු ඉන්දියාවේ ඇතේ සැමියා සේවයේ යෙදී සිටින ස්ථානයට ගියා. තෝස්ස් සහ ඉඹිලි සෑදීම සඳහා පිරි කෙටීමට ගල් වංගෙඩියක් හා ගලින්ම සාදන ලද මෝල්ලයක්ද අපි ගෙන ගියා. හියමන තැන උමීරයෙන් බැස අපේ බඩු ලොහොමට මගේ ලේඛය බඩු කාමරයට ගියා. මෙහිදී ගල් වංගෙඩියට මෝල්ලයටත් දැනින් වැටී වදිල මහළු කාන්තාවන් දෙදෙනෙක් දුක ඇස පුදම වුණා.

ඉන්දියාවේ මේ ප්‍රදේශයේ තෝස්ස් සහ ඉඹිලි ප්‍රසිද්ධි ආහාරයක් නොවන බැවින් ඒ සඳහා උළුදී පිරි කොටන මෙබදු වංගෙඩි මෝල්ලයේ මේ පළාත් වැසියන්ට හුණුරයි. වංගෙඩියත් ඒ තුළ වූ මෝල්ලයත් ශිව දෙවියන්ගේ සහ පාර්වතී දේවියගේ 'පුප්පති' ලිංගයන්යයි මේ මහළු කාන්තාවන් සඳහා හියනවා.

කතුවෙකක් හෝ මාච්චෙක් නැත්නම් ඕනෑම සෙනක් හෝ දෙයක් පුප්පති වස්තුවක් සේ සැලකීමට මේවා ආගමික නීතිකයන්ට පුළුවන්. එයින්ද බෙහ මේවා ආගමික නාජනිය අඩු නැහැ. භූගත හුණුගල් ගුහාවල දියැවී වැරදිගෙන හුණු වතුරෙන් සෑදෙන හුණුගල් කනු හියෙනවා. හිමිලයේ අමරනාත් නම් තැන වූ හුණුගල් ගුහාවෙන් මෙවැනි කනු කියනවා. එයින් එකක් අනෙක්වාට වඩා ලොකුයි. හිමිලයේ අති අධික ශීතල හිසා එහි අයිස් තට්ටුවක්ද මිදී හියනවා.

මේ හුණුගල් පර්වතය ප්‍රාතිහාර්යෙන් මතු වුණු 'ඉද්ධි වූ' ශිව ලිංගයක් හැටියට සැලකා එය වන්දනා මාන කිරීමට අවුරුදු පහා දහස් ගණනක් ගිහිල නම්කියෙත් එහි යනවා.

මේක ලියන්න ගිමින්න වෙලා තිබුණේ රොයිටර් වාර්තාවක්. මසුත් මරන්නන් පිරිසක් අල්ලාගත් කතුවකුගේ කටුවේ කුරුසියක් වැනි සළකුණක්ද. දුනින් වැටී සිටින්නෙකුගේ සහ හිටගෙන සිටින්නේ දෙදෙනෙකුගේ වැනි සළකුණු දක්නට ලැබීමෙන් පසු සැත්පස්වරයේ කිතුණු බැතිමතුන් ඒ කතුවකුට විශේෂ දේව පූජා පවත්වන බව ඒ වාර්තාවක් කියවී තිබුණා.